

Justis
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Stand van de *uitvoering*

Mei 2023

Justis

de screeningsautoriteit

Justis blijvend in beweging

Hoe kan screenen voortdurend bijdragen aan het veiliger maken van de samenleving?

Die vraag vormt de motor achter het werk van Justis.

Justis, de Screeningsautoriteit van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), beoordeelt de betrouwbaarheid van personen en organisaties. Justis weegt de belangen van individuen af tegen de belangen van de samenleving. En omdat de samenleving voortdurend verandert en in beweging is, beweegt Justis mee.

Bijvoorbeeld door in de gaten te houden wat er speelt in de wereld om ons heen en de vertaling te maken naar wat dat voor het instrument screenen kan betekenen. Technologische ontwikkelingen, globalisering en de snelle veranderingen van meningsvorming en de politieke vertaling daarvan, vragen blijvende nieuwsgierigheid en alertheid van de organisatie.

Tegen die achtergrond blijft Justis nadenken over hoe zijn producten de samenleving optimaal kunnen dienen terwijl de mens centraal blijft staan. Dat doet Justis het liefst niet alleen, maar samen met de omgeving en met Politiek en Beleid.

Voor Justis is dit de tweede keer dat hij op deze manier inzicht geeft in de praktijk van het screenen. Terugkijkend op de Stand van de Uitvoering van vorig jaar constateert Justis dat enkele dilemma's nog steeds spelen. Verderop in dit document zal dat worden verduidelijkt.

Dit jaar heeft Justis ervoor gekozen om de Stand van de Uitvoering te maken aan de hand van twee belangrijke hoofdthema's:

Toegankelijkheid

De waarde van screenen

Bij toegankelijkheid gaat het erom dat alle burgers en organisaties op een gebruiksvriendelijke manier toegang hebben tot de producten, informatie en dienstverlening van Justis. De waarde van screenen heeft te maken met de betekenis van de screeningsproducten van Justis voor de samenleving. Door screening wordt immers de betrouwbaarheid van personen en organisaties beoordeeld ter bevordering van een veilige en rechtvaardige samenleving.

Aan de hand van deze thema's wil Justis met Politiek en Beleid het gesprek aangaan over aandachtspunten uit de praktijk. Daarnaast bieden deze thema's ook de mogelijkheid om de burger te betrekken bij de dienstverlening en het werk van Justis. Als andere uitvoeringsorganisaties binnen of buiten JenV zich direct of indirect herkennen in de thema's of de benadering ervan, zoekt Justis graag de samenwerking met deze organisaties om de onderwerpen die ons gezamenlijk bezig houden ook gezamenlijk verder te brengen.

Naast het informeren en betrekken van de Tweede Kamer bij de uitvoeringspraktijk, ziet Justis dat ook als de kracht van de jaarlijkse Stand van de Uitvoering.

Deze producten levert Justis

Verklaring omtrent het Gedrag (VOG)

Aanvragen: 1.536.146
Afwijzingen: 2.728

Particuliere beveiliging en recherchebureaus

Verleend: 791
Afgewezen: 27

Gratie

Verleend: 132
Afgewezen: 317

Naamswijziging

Toegewezen: 2630
Afgewezen: 146

Garantstelling curatoren

Verleend: 526

Bibob onderzoeken

Ernstige mate van gevaar: 114
Geen gevaar: 96
Mindere mate van gevaar: 37
Aanvullend: 55

Toezicht op rechtspersonen

Risicomeldingen: 267
Netwerktekeningen: 750

Gedragsverklaring aanbesteden

Nieuwe verzoeken: 10.536
Geweigerd: 3

Verklaring omtrent het gedrag rechtspersonen (VOG RP)

Aanvragen: 7.452
Afwijzingen: 4

Buitengewoon opsporingsambtenaar

Opsporingsaktes: 6.397
Afgewezen: 7

Justis

Wet wapens en munitie

Goedgekeurd: 219
Afgewezen: 16

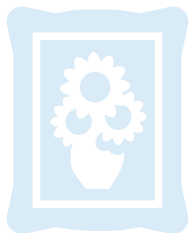
Toegankelijkheid

Justis werkt aan verbetering van de digitale en sociale toegankelijkheid van de organisatie

Justis vraagt aandacht voor commerciële bureaus die de VOG-aanvraag gebruiken om geld te verdienen ten koste van de burger

Digitale en sociale toegankelijkheid

In zijn visie 2025 beschrijft Justis de ambitie om bewust verder te gaan met digitalisering. Justis realiseert zich tegelijkertijd dat verdergaande digitalisering niet voor iedere burger helpend is. Niet alle burgers hebben voldoende digitale vaardigheden om gebruik te maken van het internet. Daarom werkt Justis ook aan sociale toegankelijkheid.

Zo kiest Justis bewust voor een Klant Contact Centrum (KCC) waarbij burgers een medewerker aan de lijn krijgen en geen computer. Medewerkers van Justis nemen daarnaast ook zelf het initiatief om klanten te bellen over voorgenomen besluiten of onduidelijkheden in de aanvraag. Ook werkt Justis aan het verbeteren van hoorzittingen en het inzetten van een (digitaal) loket waarbij burgers begeleid worden bij het indienen van een aanvraag voor het wijzigen van de achternaam. En ondanks de voortschrijdende digitalisering blijft het mogelijk om screeningsproducten van Justis schriftelijk aan te vragen en te ontvangen.

Digitale afgifte VOG

Met de deelname van een beperkt aantal organisaties bevindt het digitaal afgeven van de VOG zich in de eerste fase. Bij de organisaties die meedoen, krijgen burgers de keuze om de VOG zoals gebruikelijk via de post te ontvangen, of digitaal via de Berichtenbox van MijnOverheid. In de Berichtenbox wordt een pdf klaar gezet die de burger kan doorsturen naar de belanghebbende organisatie. De organisatie kan met behulp van een online validatietool controleren of de VOG aan de echtheidskenmerken voldoet. Momenteel wordt er gewerkt aan de voorbereidingen van een volgende fase: de landelijke uitrol van het digitaal afgeven van de VOG.

Waar wordt het Klant Contact Centrum (KCC) van Justis over gebeld

- 78,5% Verklaring omtrent het Gedrag (VOG)
- 12,6% Naamswijziging
- 7,6% Verlening & Toetsing
- 0,8% BIBOB
- 0,4% Controle op rechtspersonen
- 0,1% Overig

Commerciële bureaus gebruiken de VOG-aanvraag om geld te verdienen ten koste van de burger

In de vorige Stand van de Uitvoering heeft Justis aangekaart dat commerciële bureaus zich opwerpen als tussenpersoon bij het aanvragen van een VOG. Deze bureaus vragen hiervoor soms een aanzienlijke vergoeding, waardoor de burger met extra kosten te maken krijgt. Voor Justis is dit nog steeds een onderwerp waarop hij de aandacht wil vestigen. Commerciële partijen doen zich voor als overheidsorganisatie of als partner van een overheidsorganisatie en gebruiken de verwarring om de burger dubbel te laten betalen. Het is vaak niet duidelijk dat de burger behalve de kosten aan het commerciële bureau ook nog de reguliere kosten voor de VOG aan Justis moet betalen. Het Klant Contact Centrum (KCC) van Justis krijgt hierover geregeld vragen en klachten.

De vraag is hoe je als overheid omgaat met bureaus die de burger lijken te ontzorgen, maar feitelijk misbruik maken van overheidsdiensten waardoor de burger juist wordt benadeeld. Het is in het belang van de burger om iets te doen aan deze bureaus, wellicht overeenkomstig de intentie om maatregelen te nemen tegen bureaus die namens de burger procedures voeren tegen een verhoging van de wettelijke onroerende zaak (WOZ) belasting.

Wat doet Justis hieraan

Justis neemt contact op met bureaus die niet helder communiceren over de procedure en de (hoge) kosten die ze rekenen. Dit doet Justis zowel op basis van klachten die binnenkomen bij het KCC als op basis van eigen onderzoek. Daarnaast controleert Justis regelmatig of bureaus ongeoorloofd gebruik maken van de rijks huisstijl of suggereren dat er wordt samengewerkt met Justis. Als bureaus hun websites niet aanpassen, meldt Justis dit bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Burgers die zich over de praktijken van bemiddelingsbureaus bij Justis beklagen wordt geadviseerd hetzelfde te doen.

De waarde van screenen

Meer flexibiliteit is nodig om slagvaardig aan te sluiten bij ontwikkelingen in de samenleving

Screenen gericht inzetten en nieuwe producten maken dragen bij aan de blijvende waarde van screenen voor de veiligheid

Gezamenlijke inspanningen zijn nodig om internationale uitwisseling van gegevens te verbeteren

Meer flexibiliteit is nodig om slagvaardig aan te sluiten bij ontwikkelingen in de samenleving

Om snel aan te kunnen sluiten bij ontwikkelingen in de samenleving en de slagkracht van de overheid te vergroten, zijn flexibiliteit en ruimte nodig. Justis streeft ernaar de organisatie en werkprocessen zo in te richten dat het mogelijk is snel te handelen. Samenwerking met andere organisaties en Beleid is daarvoor cruciaal. Voorbeelden hiervan zijn de aanpak van zorgfraude, milieucriminaliteit en de screening van havenpersoneel. Daarnaast onderzoekt Justis in opdracht van het ministerie van OCW of het mogelijk is buitenlandse kenniswerkers en studenten te screenen.

Het aanpassen van wet- en regelgeving of het maken van nieuwe afspraken duurt soms langer dan nodig. Ook hier is flexibiliteit gewenst, zowel op proces als op inhoud. Justis gaat graag het gesprek aan om te onderzoeken hoe hij nog beter kan inspelen op nieuwe mogelijkheden om met screenen de veiligheid in de samenleving te vergroten.

Dat geldt ook voor het nadenken over nieuwe bronnen die mogelijk interessant zijn om beter te kunnen screenen omdat de samenleving verandert. Te denken valt aan het betrekken van tuchtrechtelijke uitspraken, bijvoorbeeld in de sportsector als het gaat om het werken met kwetsbare doelgroepen. Ook het betrekken van een financiële bron als Bureau Krediet Registratie (BKR) kan in sommige gevallen een waardevolle aanvulling zijn op de screening.

Screenen gericht inzetten en nieuwe producten maken

Justis heeft de wens om screenen gericht in te kunnen zetten. Op dit moment is het nog niet goed mogelijk om snel nieuwe screeningsproducten te maken, gericht op een bepaalde branche of een nieuwe doelgroep. Gezamenlijk nadenken en ruimte creëren voor de mogelijkheden hiertoe draagt bij aan de blijvende waarde van screenen voor de samenleving. Inspelen op ontwikkelingen in de samenleving en daarin gezamenlijk optrekken met anderen heeft al tot de volgende nieuwe toepassingen van bestaande screeningsproducten geleid:

Screening havenmedewerkers

In de Rotterdamse haven is een traject gestart met het invoeren van de zogenaamde VOG Haven. Deze VOG is gericht op de aanpak van drugscriminaliteit en moet voorkomen dat personen met verkeerde intenties toegang hebben tot de Rotterdamse haven. Voor alle functies op of rond hoog-risico-terminals wordt bij het aangaan van het dienstverband met een havenwerker, maar ook tijdens het dienstverband door middel van periodieke screening, gecontroleerd of de havenwerker criminele antecedenten heeft als het gaat om drugscriminaliteit. Justis werkt in dit traject samen met diverse partijen zoals de gemeente Rotterdam, het Openbaar Ministerie, de Zeehavenpolitie, Port of Rotterdam, Douane, AIVD, DG Ondermijning en Secure Logistics.

Screening zorgsector

Justis en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben de mogelijkheden verkend om fraude binnen het zorgdomein terug te dringen.

Zoals malafide zorgaanbieders die misbruik maken van zorggelden, waardoor hun cliënten niet de kwalitatief goede zorg ontvangen waar zij recht op hebben. Daarbij werd duidelijk dat de screeningsproducten van Justis in verschillende fasen van het zorgtraject kunnen worden ingezet. Op verzoek van de VNG heeft Justis tijdens enkele regiobijeenkomsten uitleg gegeven over de mogelijkheden van zijn producten bij de aanpak van zorgfraude. Tijdens de presentaties is ingegaan op de inzet van de VOG, de gedragsverklaring aanbesteden, de netwerktekening vanuit de Wet Controle op Rechtspersonen en de wet BIBOB. Justis heeft de intentie om toe te groeien naar een screening die meer evidence based is. Met andere woorden: een screening die meer wetenschappelijk onderbouwd is. Daarbij zijn vragen aan de orde als: welk gedrag heeft een voorspellende waarde voor toekomstig gedrag en hoe vertaalt zich dat in de praktijk van het screenen, bijvoorbeeld in de terugkijktermijnen. Onderbouwd inzicht hierin geeft betere mogelijkheden tot resocialisatie in relatie tot het beschermen van de samenleving.

Gedrag uit het verleden als voorspellende factor voor toekomstig crimineel gedrag

Wetenschappelijk onderzoek stelt dat de kans op recidive afneemt naarmate de tijd verstrijkt. Bij het screenen wordt hier door middel van de terugkijktermijn rekening mee gehouden. De terugkijktermijn stelt een grens vast waarna bepaalde gedragingen niet (of minder zwaar) worden meegenomen in de beoordeling van een screening. Dit vergroot de kans dat aanvragers die eerder in hun leven crimineel gedrag hebben vertoond na verloop van tijd een screening succesvol doorlopen. Voor resocialisatie is dit wenselijk. Met de inzet van stagiaires en onderzoekers uit de wetenschap probeert Justis hier meer inzicht in te krijgen.

Internationale gegevensuitwisseling blijft een knelpunt

In de vorige Stand van de Uitvoering benoemde Justis dat het lastig is om informatie uit het buitenland te verkrijgen, terwijl dat steeds vaker nodig is bij het screenen. Als het gaat om internationale uitwisseling over zedendelicten via het European Criminal Record Information System (ECRIS), is de situatie verbeterd. Dit komt de veiligheid van kwetsbare groepen in kinderopvang en onderwijs ten goede.

Als het gaat om het verkrijgen van internationale (strafrechtelijke) gegevens voor het screenen van rechtspersonen of het voorkomen dat overheden onbedoeld criminele activiteiten mogelijk maken (Bibob), dan is er nog veel ruimte voor verbetering. Bij één op de vijf verzoeken om een netwerktekening in het kader van de controle op rechtspersonen, komt een buitenlandse rechtspersoon voor in het netwerk. Hiervan is de helft van de netwerken interessant genoeg om verder te onderzoeken.

Daarbij mag vooralsnog alleen gebruik worden gemaakt van openbare buitenlandse bronnen, in de praktijk gaat het veelal om buitenlandse handelsregisters. Dat levert de nodige beperkingen op. Veel buitenlandse handelsregisters zijn niet (goed) te raadplegen of moeilijk te doorgronden. Dat heeft onder meer te maken met de taal, maar ook met de manier van registreren. Zo staan in buitenlandse handelsregisters soms wel de bestuurders vermeld, maar bijvoorbeeld niet wie de historische bestuurders waren.

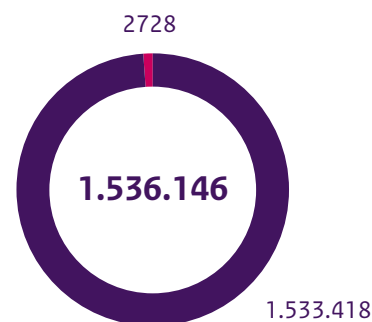
Wat doet Justis hieraan

De afdeling die zich bezighoudt met het screenen van rechtspersonen (TRACK), ziet het aantal aanvragen met een buitenlandse component toenemen. Daarom is het belangrijk dat Justis op termijn toegang krijgt tot ECRIS voor het opvragen van informatie uit het buitenland ten behoeve van het screenen van rechtspersonen.

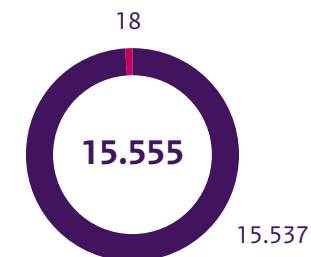
Justis wil de aandacht vestigen op internationale gegevensuitwisseling omdat gezamenlijke inspanningen op Europees niveau noodzakelijk zijn als het gaat om het verkrijgen van informatie uit het buitenland. In een mondiale samenleving wordt dit knelpunt alleen maar urgenter om goed te kunnen blijven screenen.

Internationale gegevensuitwisseling ECRIS

Totaal VOG

Totaal VOG met Ecris navraag

- Afgegeven
- Geweigerd

Samen met Justis

Samenwerking biedt kansen voor de waarde en inzet van screenen

Zo formuleert Justis het in zijn visie voor 2025 en daar wil Justis in de praktijk graag gevolg aan geven. Justis heeft een Screeningplatform opgericht waaraan diverse publieke en publiek-private organisaties deelnemen. Tijdens de bijeenkomsten van dit Screeningsplatform is er ruimte om in een vertrouwelijke sfeer dilemma's en ontwikkelingen uit de praktijk te bespreken. Daarnaast biedt het ruimte om dieper in te gaan op gezamenlijke vraagstukken, zoals het betrekken van social media bij screening.

Er zijn verschillende ontwikkelingen die uitvoeringsorganisaties raken. Of het nu gaat om ontwikkelingen op het gebied van computertechnologie, data en kwantumgegevens, privacy vraagstukken of het betrekken van de burger bij de uitvoering, Justis trekt daarin graag samen op met anderen. In het belang van de burger, de samenleving en de rechtsstaat.

Contact

Justis gaat graag in gesprek over de waarde van screenen en andere onderwerpen die genoemd worden in deze Stand van de uitvoering. Daartoe is het mogelijk contact op te nemen met Iep Visser, algemeen directeur van Justis, via standvandeuitvoering@justis.nl

